

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Reiffenstuel, Anaklet

Monachii, 1699

Distinctio Quarta. De Vitijs Fidei oppositis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40206

Propositio
damnata
referatur, ac
reiciatur.

58. Huc facit novissimum Decretum Innocentii XI. inter alias Propositiones sequentem, ordine 19. damnantis: *Voluntas non potest efficere; ut assensus Fidei in seipso sit magis firmus, quam mereatur pondus rationum ad assensum impellentium.* Et merito hæc Propositio damnatur: siquidem intellectus ex vi objecti propositi non necessitatur ad assensum, nisi ubi adest evidentia veri: atqui in objectis Fidei non adest evidentia veri (nam *Fides, est sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium*, Hebr. 11.) ergo ex vi solius objecti, intellectus nunquam necessitatur ad assensum Fidei; & consequenter ad hunc determinari debet per imperium voluntatis: quale imperium potest esse firmitus, quam sint pondera rationum, propter infallibilem Dei revelantis veracitatem.

Alia duæ
propositio-
nes damna-
tæ quæ ad
propositum.

59. Quantum ad præsentem de Fide materiam, sunt insuper cavendæ aliæ duæ Propositiones, itidem ab Innocentio XI. damnatæ. Earum prior, ordine 20. sic sonat: *Hinc potest quis prudenter repudiare assensum, quem habebat supernaturalem.* Altera verò, ordine 21. ita docuit: *Assensus Fidei supernaturalis, & utilis ad salutem, stat cum notitia solum probabili revelationis; imò cum formidine, qua quis formidet, ne non sit locutus Deus.* Ambæ Propositiones, sicut jacant, damnatæ sunt, ac proin vitandæ.

DISTINCTIO IV.

De vitijs Fidei oppositis,

QUÆSTIO I.

Quotuplex, & quàm grave peccatum sit
Infidelitas?

Infidelitas
aliam positi-
vam, aliam ne-
gativam.

1. **I**nfidelitas hic sumitur, prout est opposita Fidei Theologicæ. Et hæc generatim est duplex: una positiva, qua aliquid creditur contrarium Fidei; qualis est in Hæreticis, Judæis, ac Ethnicis adultis. Altera negativa, quæ est absentia, vel carentia Fidei; qualis habetur ab ignorantibus Mytheria veræ Fidei.

2. Ultra-

2. Utraque Infidelitas subdividitur in culpabilem, & inculpabilem: nam potest quis non tantùm vincibiliter & culpabiliter ignorare Myſteria Fidei, aut credere erroneum in Fide; ſed quandoque etiam invincibiliter, credendo erroneè aliquid à Deo eſſe revelatum, quod tamen tale non eſt, imò à parte rei exiſtit falſum atque erroneum.

3. Porrò ignorantia invincibilis Myſteriorum Fidei, ſeu carentia involuntaria Fidei, vocatur à Theologis *Infidelitas purè negativa*: qualis datur in ijs, qui nihil unquam de Fide audierunt, ſive ſint parvuli, ſive adulti. Ignorantia autem vincibilis, & voluntaria Myſteriorum Fidei, appellatur *privativa*; nec aliud eſt, quàm carentia Fidei in eo, qui cùm poſſet, & deberet fidem habere audiendo prædicationem Evangelij, id negligit: quo modo ſolùm in adultis reperiri poſteſt, eſtque ex genere ſuo peccatum mortale. His prænotatis ſit

4. CONCL. I. Species Infidelitatis generatim ſunt tres, videlicet Paganismus, Judaismus, & Hæreſis. Ita Theologi communiter, cum D. Thoma 2.2. q. 10. art. 5. Unde & Eccleſia Catholica in die Paraſceves pro iſtis tribus tantùm generibus Infidelium, nempe pro Hæreticis, Judæis, & Paganis, ſingillatim orare conſuevit. Accedit ratio: quia aut Infidelitas adverſatur veræ Fidei nullo modo ſuſceptæ; & eſt *Paganismus*: aut adverſatur Fidei, ſuſceptæ ſolùm in figuris, & umbra veteris Legis. nempe in Circumſiſione, aliſque cæremonijs Legis Moſaicæ; & eſt *Judaismus*. Aut adverſatur Fidei in ſe formaliter ſuſceptæ, & eſt *Hæreſis*; vel ſi quis ad Paganismum, ſive Judaismum deficiat, appellatur proprio nomine *Apoſtaſia à fide*: quo modo Julianus Imperator; à Chriſtianis ad Ethnicos deficiens, dicitur *Julianus Apoſtaſia*.

5. Igitur *Pagani* ſunt, qui ſentiunt contraria Fidei Chriſtiana, quam nullo modo profitentur: ut ſunt Idololatræ colentes plures deos, aut idola ſua; item Turcæ, qui licet unum Deum profiteantur, cæli terræque Conditorum, negant tamen & S. S. Trinitatem & Chriſtum, neque alias veritates Fidei admittunt ut à Chriſto revelatas, vel quatenus ad fidem Chriſtianam pertinent, ſed quatenus à Mahometh Pſeudopropheta eas acceperunt. *Judæi* dicuntur, qui etiamnum legem Moſaicam ad litteram obſervant, circumcidendo ſe, ac alia Legalia (quæ fuerunt umbra futurorum, per Chriſtum jam completorum) ſuperſtitioſè

Culpabilis, & inculpabilis.

Infidelitas purè negativa, & privativa, quid?

Species infidelitatis generatim ſunt tres, nempe

Paganismus, Judaismus, & Hæreſis.

Pagani, quæ

Judæi, &

Heretici,
qui?

tiosè custodiendo, totumque novum Testamentum negando, sperantes Christum primum venturum, utpote quem necdum venisse pertinaciter credunt. *Heretici* tandem vocantur, qui post receptum Sacramentum Baptismi pertinaciter sentiunt, seu errant contra aliquam veritatem Fidei Catholice: duo siquidem ad hæresin formaliter sumptam requiruntur, videlicet & error in intellectu contra aliquam veritatem Fidei, & pertinacia in voluntate, ut magis dicitur *Quest. seq.*

Quæ Infidelitas sit
cæteris gravi-
or?

6. CONCL. II. Quamquam extensivè, seu ratione errorum materialium cum Fide pugnantium, gravior sit Infidelitas Paganorum, quàm Judæorum; & dein gravior Judæorum, quàm Hæreticorum: nihilominus intensivè, seu loquendo quantum ad rationem culpæ, gravior est Infidelitas Hæreticorum quàm Judæorum, & horum quàm Paganorum. Ita Doctor Angelicus 2. 2. q. 10. art. 6. & Theologi communiter. Ratio primæ partis est: quia Gentiles, seu Pagani, in pluribus articulis errant contra Fidem, quàm Judæi; & hi in pluribus, quàm Hæretici, ut patet: quia Paganismus negat omnia divinitus revelata, Judaismus ea solum, quæ sunt novi Testamenti, Hæresis autem aliqua horum. Atqui per Infidelitatem extensivè graviolem intelligitur ea, quæ pluribus Fidei articulis opponitur, seu quæ in pluribus errat contra veram Fidem; ergo. Altera pars desumitur ex *Epist. 2. S. Petri, cap. 2.* ubi de Hæreticis, seu relapsis a Fide, dicitur: *Falsa sunt eis posteriora pejora prioribus: melius enim erat illis, non cognoscere viam justitiæ, quàm post agnitionem retrorsum converti.*

Infidelitas,
an sit peccatum?

7. CONCL. III. Etsi Infidelitas merè negativa, qualis reperitur in ijs, quibus vera Fides nunquam fuit annuntiata, sicque hanc inculpabiliter ignorant, propriè non sit peccatum, sed potius pœna peccati originalis; Infidelitas tamen positiva voluntaria, est gravissimum peccatum. Ratio primæ partis desumitur ex defectu voluntarij ad peccatum requisiti; unde Christus *Joan. 15.* ait: *Si non venissem, & locutus fuisset eis, peccatum non haberent, videlicet Infidelitatis.* Altera verò pars Conclusionis, nempe Infidelitatem positivam esse gravissimum peccatum, habetur ex S. Scriptura passim, ut Marci ult. *Qui verò non crediderit, condemnabitur.* Item *Joan. 3.* *Qui non credit, jam judicatus est;* & alibi.

Et quale?

8. Cæterum hoc peccatum incredulitatis, seu Infidelitatis positivæ gravius est, quando est directè volitum per voluntatem repugnantem auditui Fidei, vel etiam audita, Fidemque contem-
nendo.

nendo. Unde ex genere suo, ac per se loquendo, Infidelitas est gravius peccatum omnibus illis, quæ contrariantur Virtutibus moralibus, puta furto, adulterio, homicidio, & hujusmodi: quamvis per accidens, nempe propter imperfectionem actûs, possit interdum Infidelitas esse minus grave peccatum.

QUÆSTIO II.

Quid requiratur ad formalem & perfectam Hæresin?

Etsi præsens Quæstio procedat de omnibus tribus Infidelitatis speciebus, specialiter tamen moveri solet de Hæresi, utpote magis obvia: quamvis quæ de hac dicuntur, suo modo locum habeant in alijs Infidelitatibus. Porro Hæresis est nomen græcum, & dicitur sic ab electione; atque ex usu Scriptorum Ecclesiasticorum plerumque accipitur in malam partem, nempe pro ea electione, qua ex arbitrio nostro contra doctrinam Christi, & sensum S. Matris Ecclesiæ eligimus nobis, quid credere velimus.

Hæresis una de sic dicitur?

10. CONCL. I. Hæresis est error voluntarius, quem quis pertinaciter tenet contra aliquam veritatem Fidei Christianæ, quam suscepit seu professus est. Ita in re communis Doctorum, & magis patebit ex dicendis. Solum nota, ad Hæresin requiri, ut quis Fidem Christi aliquando suscepit per Sacramentum Baptismi, vel alias eandem publicè professus sit; alioquin enim error contra Fidem esset Paganismus, vel Judaismus. Catechumeni tamen, id est, in Christum credentes, sed nondum baptizati, si post susceptam Christi Fidem ad hæreticos deficiant, coram Deo verè sunt Hæretici, licet non subiaceant pœnis ab Ecclesia contra Hæreticos latis, eò quod per Baptismum necdum sint ingressi in Ecclesiam. Pirhing *tit. de Hæretic. num. 3. & alij.*

Et quid sit?

11. CONCL. II. Ad Hæresin formaliter sumptam duo simul requiruntur, nimirum & error in intellectu, & pertinacia in voluntate. Ita communis. Et quidem requiri errorem in intellectu, patet: quia Hæresis est species Infidelitatis, hæc autem importat errorem in intellectu contra veram Fidem.

Ad hæresin formaliter sumptam requiritur & error in intellectu,

Contra-
nam.

12. Inferunt proinde Doctores, quod si quis metu mortis, seu poenarum neget exterius fidem, aut aliquid fidei contrarium affirmet absque tamen interiori mentis assensu (id est, non credendo id, quod ore profert) quamvis graviter peccet contra preceptum profitendi exterius fidem, verò tamen & propriè coram Deo, & in Foro conscientie non sit hæreticus: quia Hæresis essentialiter consistit in interno iudicio erroneo intellectus contra veram fidem, quale hic non adesse supponitur. Additur notanter, *contra Deo, & in Foro conscientie*. Siquidem in Foro externo Ecclesia talis censetur hæreticus, atque ut hæreticus per Inquisitores hæretice pravitate merito puniatur: nam *Ecclesia non iudicat de occultis, c. Erubescant. dist. 32. & c. Sicut quis de i. monia.*

Exponitur
in vo.
hæretic.

13. Quod autem simul ad formalem & perfectam Hæresin requiratur pertinacia in voluntate, sciunt passim Doctores. Unde D. Augustinus *Epist. 162* ac refertur *can. Dixit idiosyllus 24. q. 3.* sic ait: *Quia sententiam suam quantum falsam, atque peruersam, nulla pertinacia antea summa defendebat, per asertum quem non audierat sine presumptione pepererunt, sed a fratribus atque in errorem lapsis parentibus acceperunt, quorum non unum casum à sillicitudine veritatis, corrigi putasti, cum inveneris, nequaquam sicut inter hæreticos de qua audis. Hæc ibi.*

Hinc etiam
contra Fi-
dem, sed pu-
eris crede-
re quod cre-
dit Ecclesia,
non est hæ-
reticus.

14. Inferunt rursus Doctores, quod errans contra fidem, simultamen iudicio Ecclesie se se submittens, paratus credere, quod ipsam credere intellexerit, non sit hæreticus: quia in suo errore non est pertinax. Idque demonstratur ex Jure Canonico, *cap. Damianus, de Summa Trinitate*; ubi hoc de causa Joachim Ab-
bas non censetur hæreticus, non obstante, quod doctrinæ sententiam hæreticam eidem damnatam: quia videlicet scriptura sua submitit iudicio Sedis Apostolicæ, sique non fuit pertinax, ac proinde neque hæreticus, sed erraticus, ut loquitur *Flagellans ad c. c. Damianus. n. 28.* Et hoc de causa Scriptores Catholicæ in principio, vel fine librorum suorum, solent apponere proclama-
tionem, qua omnia sua dicta & scripta iudicio & correctioni Sanctæ Ecclesie Catholicæ subijciunt: per hoc siquidem evitant periculosa hæretice pravitate, cum forsitan in eorum scriptis, per inadvertentiam inireperserit doctrina ab Ecclesia damnata reperiretur. *Flagellans loc. cit. n. 27.*

Contra
Scriptorum
Catholicorum
nam.

Quod, si ali-
quis igno-

15. Quomodo addunt Doctores, quos citat, & sequitur *Pirhing tract. de Hereticis, num. 2.* quod si quis ignoret, etiam ex ignoran-

rantia mortaliter culpabili & crassa, opinionem suam adversari doctrinæ Ecclesiæ Catholicæ, jam non sit propriè hæreticus, neque Ecclesiasticis Hæreticorum poenis obnoxius. Rationem dant: quia deest pertinacia, quæ requirit scientiam, quòd contrarium teneatur ab universali Ecclesia Christi. Accedit, quòd peccatum hærelis non sit peccatum ignorantia, sed peccatum infidelitatis positivæ: ad hanc autem requiritur, ut Mysteria Fidei cuius sufficiens proponantur. (a)

16. CONCL. III. Pertinacia ad Hæresin formalem requisita non consistit in hoc, quòd quis errorem suum acriter & mordicus diu retineat, & pertinaciter tueatur: sed in eo consistit dicta pertinacia, quòd quis suum contra Fidem errorem retineat, postquam contrarium est ipsi sufficienter propositum, sive quando scit contrarium teneri à reliqua universali Christi Ecclesia, cui iudicium suum vult præferre. Ita Mastrius *disp. 10. Theolog. Moral. n. 24.* estque in re communis. Ratio est: quia quilibet in rebus credendis tenetur se subicere regulis ab Ecclesia præfixis, utpote quæ est *columna & firmamentum veritatis*, 1. *Timoth. 3.* Igitur si quis hoc non fecerit, jam plus nimio & inordinatè adhæret errori suo, atque ideò pertinax in eo censeri debet.

17. Inferitur proinde, quòd ad hanc pertinaciam non requiratur major mora temperis, quam quæ requiritur ad hoc, ut cum plena advertentia possit quis judicare de veritate Fidei sufficienter sibi proposita, & nihilominus suo velit iudicio adhærere. Multò minùs requiritur prima, vel secunda correctio; quamvis hæc possit conducere ad plenè cognoscendam latentem pertinaciam contra veritatem Fidei.

18. CONCL. IV. Rectè proinde Hæretici dividuntur in formales, & in materiales tantùm. *Formales Hæretici* dicuntur illi, qui cum pertinacia eligunt, vel sequuntur sententiam hæreticam contra definitionem Ecclesiæ; sive id fiat lucri temporalis gratiæ, sive intuitu vanæ gloriæ, vel odij, aut vindictæ. Et de his loquitur S. Augustinus *lib. de Fide Catholica*, atque refertur c. *Firmissimè de Hæretic.* *Firmissimè tene, & nullatenus dubites, omnem hæreticum, vel schismaticum, cum diabolo & angelis ejus, aterni ignis incendio participandum, nisi ante finem vita, Catholica fuerit incorporatus, & redintegratus Ecclesiæ.* Hæc ille.

19. *Hæretici materiales* (qui tamen juxta S. Augustinum *num. 7. relata, nequaquam sunt inter hæreticos depurandi*) dicuntur illi, qui

ret, opinio-
nem suam
adversari
sensui Ec-
clesiæ?

(a) *Juxta
dicta Dist.
2. n. 30.*

Pertinacia
ad hæresin
requisita, in
quo con-
sistat?

Corolla-
rium.

Hæretici
formales, &

Hæretici
materiales,
qui?

qui non ex malo animo aut pertinacia, sed ex simplicitate, aut defectu debitæ informationis errant circa Fidem. Et horum multi sunt in vulgo Hæreticorum: nam defectu pertinaciæ nemo est hæreticus formaliter, qui paratus est iudicium suum Ecclesiæ submittere, aut nescit veram Christi Ecclesiam contrarium tenere, vel ita dispositus est saltem habitualiter, ut à suo errore discederet, si sciret eum esse veræ Fidei contrarium. Maius *loc. cit. & alij.*

Dubitans de Fide peccat peccato hæresis.

20. Quæres, an dubitans de Fide sufficienter sibi proposita committat Hæresin? Resp. I. Qui circa Fidei articulum, seu propositionem aliquam sufficienter sibi propositam deliberatè dubitat, peccat peccato hæresis; cum virtualiter iudicet, ejusmodi articulum Fidei habere incertam veritatem. Hinc Stephanus Papa, relatus *cap. 1. de Hæreticis*, ait: *Dubius in fide, infidelis est, sive hæreticus.*

Dummodo excipiat natus inter hæreticos, donec sufficienter instruat.

21. Dicitur notanter, *circa articulum Fidei sufficienter sibi propositum.* Nam, ut cum alijs notat Layman *lib. 2. tract. 1. cap. 13. n. 5*, hinc excipiendi sunt illi, qui inter hæreticos nati & educati, Catholicam Religionem ignorant: his enim dubitare interim licet, donec instruantur, & argumenta seu motiva credibilitatis Fidei nostræ sufficienter & rectè apprehendant. Ratio est: Quia talis dubitatio in istis non est conjuncta cum pertinacia, imò eam ordinant ad penetranda melius fundamenta Fidei Catholicæ; exemplo Beroënsium, qui auditâ prædicatione S. Pauli *susciperunt verbum cum omni aviditate, quotidie scrutantes Scripturas, si hæc ita se haberent*, ut legitur in Actibus Apostolorum, *cap. 17.*

Quid dicendum de involuntarijs cogitationibus hæreticis?

22. Additur etiam, *deliberatè dubitat*; alioquin enim ob defectum voluntarij peccatum non incurritur. Et hinc annotandum est, eximendum fore scrupulum ijs, qui de Fide Catholica dubitare se putant, eò quòd hæreticæ aut blasphemæ cogitationes ipsis occurrere soleant: cum enim has serio detestentur, & nunquam (uti supponitur) in animum venire exoptent, insuper prostrationem faciant eis nunquam consentiendi, non possunt culpæ imputari, sed magis merendi apud Deum occasionem præbent.

Dubitans in Fide, an incurrat excommunicationem?

23. Resp. II. An dubitans de Fide, suamque dubitationem signo exteriori sufficienter manifestans, præter peccatum mortale insuper incurrat excommunicationem ipso jure latam in Hæreticos, major est difficultas. Affirmant plerique in casu, quando quis deliberatè dubitat, suamque dubitationem signo

ex-

externo sufficienter prodit; idque asserunt propter rationes num. 20. allatas. Negat Tannerus tom. 3. disp. 1. quæst. 8. n. 109. post Sâ, eò quòd talis hæresin planè consummatam & perfectam non habeat. Idem probabile censet Lud. Engel in Collegio Juris Canonici, tit. de Hæreticis, num. 2. cum alijs.

QUÆSTIO III.

De conditionibus ad incurrendam excommunicationem ob Hæresin latam requisitis, ejusque absolutione.

24. **I**nter varias Hæreticorum pœnas, Jure tum Canonico, tum Inter alias hæreticorû pœnas prima est excommunicatione, Civili contra eosdem latas, de quibus fusiùs agunt Juris-consulti, maxima & prima est excommunicatio major: quam non quidem ipso Jure Divino, sed antiquissimo Jure Ecclesiastico incurrunt. Et licet olim hæc excommunicatio non fuerit latæ sententiæ, post modum tamen & ipso jure incurrebatur tanquam censura latæ sententiæ, & defacto est reservata Summo Pontifici per Bullam Cœnæ Domini, sic dictam, quia quot annis à Summo Pontifice promulgari solet in die Cœnæ Domini. His prænotatis sit

25. **CONCL. I.** Ad excommunicationem ob Hæresin incurrendam sequentes quatuor conditiones requiruntur. Prima est, ut quis sit hæreticus formalis: nam hæretici materiales duntaxat, sicuti juxta S. Augustinum superiùs relatam inter hæreticos deputandi non sunt, ita neque excommunicationem in hæreticos formales latam incurrunt. Hinc tales à proprio Parocho possunt sacramentaliter absolvi: quamvis aliquarum Ecclesiarum consuetudo exigat, ut tales etiam materiales hæretici mittantur ad eos, qui ab hæresi potestatem absolvendi habent. Layman Ad excommunicationem ob hæresin incurrendam quatuor conditiones requiruntur. ibidem *cap. 13. n. 4. Pirhing tit. de Hæreticis, n. 16. & alijs.*

26. Secunda conditio ad incurrendam dictam excommunicationem requisita est, ut quis hæresin internam signis externis manifestet: siquidem ob solam hæresin mente conceptam non incurri excommunicationem, eò quòd Ecclesia non puniat actum merè internum, passim fatentur Theologi; ac proinde ab eadem possunt absolvi qui vis expositi Confessarij. Sufficit autem ad incurrendam excommunicationem propter hæ-

Ec 3

sin,

sin, quòd hæc sufficienter exprimaturn signo exteriori quamvis occultissimo, ac nullo prorsus alio teste præsentente. Dicitur tamen, *sufficienter exprimaturn*, propter sequentes conditiones.

III.

27. Tertia itaque conditio est, ut actio externa, per quam hæresis interna manifestatur, sit mortaliter peccaminosa. Unde excommunicatus non est, qui hæresin animo conceptam alteri manifestat consilij petendi causâ, vel ut ab eo melius instruaturn: nam hujusmodi manifestatio non est mala seu peccaminosa, quinimò actus bonus, qui ab Ecclesia puniri non potest.

Et IV. Con-
ditio.

28. Quarta tandem conditio est, ut aliquis hæresin suam exterius manifestet animo eam asserendi, seu profitendi. Ratio est: quia excommunicatione lata est propter externum peccatum hæresis, quale non est nisi illud, quod ab interna hæresi informaturn, dum quis eam exterius asserere, vel astruere intendit. Hinc si quis lapsus internè in hæresin Lutheri, carnes comedat die ab Ecclesia interdicto ex mera voracitate seu gula, excommunicationem non incurrit: quia comedere carnes, ex se est res indifferens; ipsas verò manducare die jejuniij, est peccatum gulæ, ob violatam legem Ecclesiasticam, ex motivo Temperantiæ latam. Quòd si verò per talem carniurn comestionem velit suam hæresin internam exterius manifestare (quod ipsum ex alijs circumstantijs, puta loci, temporis &c. determinandum erit) tunc excommunicationem in Hæreticos latam incurrit, quia hæresin interiorem sufficienter opere externo manifestat.

De Jure
communi
nequeunt
Episcopi ab-
solvere ab
hæresi.

29. CONCL. II. Quamvis de Jure communi non possint Episcopi, multò minùs alij inferiores, absolvere ab excommunicatione propter hæresin contractâ extra mortis articulum, seu periculum, ac secluso privilegio speciali: nihilominùs tale privilegium in partibus Germaniæ habent plerique Episcopi, possuntque talem potestatem quibusdam alijs viris idoneis communicare. Prima pars, licet ob textum Concilij Trid. *Sess. 24. cap. 6. de Reformat.* à nonnullis Doctoribus fuerit olim in dubium revocata, desumitur ex terminis Bullæ Coenæ Domini, in qua inter alia sic diciturn: *Ceterùm à prædictis sententijs nullus per alium, quam per Romanum Pontificem, nisi in mortis articulo constitutus, nec etiam tunc, nisi de stando Ecclesiæ mandatis, & satisfaciendo cautione præstitâ, absolvi possit.*

Solvitur in-
stantia.

30. Nec obstat, quòd hæc verba per quosdam Authores explicata fuerint de absolutione ab hæresi duntaxat publica. Resp. enim,

enim, eorum sententiam amplius sustineri non posse, ob Decretum Alexandri VII. inter alias Propositiones etiam sequentem, ordine 3. damnantis: *Sententia asserens, Bullam Cœna solum prohibere absolutionem hæresis, & aliorum criminum, quando publica sunt, & id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus sermo est, Anno 1629. 18. Julij in Consistorio Sacra Congregationis Emin. Cardinalium visa & tolerata est.* Haec tamen Propositio damnata.

31. Altera verò pars patet ex praxi: siquidem, ut testatur Gobat tract. 7. Theol. exprim. n. 371. plerique Episcopi Germaniæ inter alias complures facultates spirituales, ad reiteratam supplicationem, à Sede Apostolica de quinquennio in quinquennium obtinere solent specialem licentiam absolvendi ab hæresi, quam & quibusdam alijs viris idoneis valeant communicare. Unde in casu emergente talis licentia (si aliunde à Sede Apostolica specialiter non habeatur) erit petenda à Reverendissimo Domino Ordinario loci, vel ejus in Spiritualibus Vicario Generali.

32. CONCL. III. In mortis articulo, vel etiam probabili periculo, possunt quilibet Confessarij (imò & Sacerdotes quicumque) absolvere ab hæresi, atque annexâ excommunicatione, omnibusque alijs casibus Papæ reservatis quoslibet poenitentes; dummodo de stando Ecclesiæ mandatis, & satisfaciendo cautionem, si opus fuerit, idoneam præstiterint. Ita communis Doctorum: idque patet tum ex relatis verbis Bullæ Cœnæ Domini, ubi articulus mortis expressè excipitur: tum ex Concilio Trid. Sess. 14. cap. 7. ubi sic habetur: *Verum tamen pie admodum in Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis: atque idcirco omnes sacerdotes quoslibet poenitentes, à quibusvis peccatis, & censuris absolvere possunt.* Ita Concilium Tridentinum, admodum providè pro salute animarum sic disponens. Ex quibus verbis S. Concilij tam amplis docet unanimis Doctorum, quòd quilibet etiam simplex Sacerdos, imò & Sacerdos degradatus, excommunicatus, irregularis, apostata, possit in mortis articulo absolvere, si non adlit proprius Confessarius, Parochus, vel Episcopus.

33. Num autem præsentè proprio Confessario, puta Episcopo, vel Parocho, possit simplex Sacerdos absolvere in mortis articulo, variant Doctores. Negant multi, eò quòd prædicta facultas absolvendi solum videatur tunc concessa simplici Sacerdoti ob extremam moribundi necessitatem; quæ jam cessat, si adlit proprius Episcopus, vel Confessarius, aut Parochus. Et hæc

Tamen in Germania solent habere specialem licentiam absolvendi ab ea.

In mortis articulo potest quilibet Sacerdos absolvere ab hæresi, & alijs casibus &c.

An tunc simplex Sacerdos possit absolvere præsentè proprio Confessario sen-

sententia in praxi merito est observanda, ne ob defectum praxis, atque uberioris scientiæ, contingat error per simplicem Sacerdotem cum periculo salutis æternæ morituri. Nihilominus secluso tali periculo posse tunc simplicem Sacerdotem absolvere, non obitante præsentia proprii Parochi vel Confessarij, probabile censent multi alij Doctores; eò quòd Concilium Tridentinum *loc. cit.* loquatur indistinctè, quòd nulla sit reservatio in mortis articulo: atqui *ubi lex non distinguit, neque nos distinguere debemus*, l. de pretio. ff. de Publiciana in rem action.

Quis sit
modus reci-
piendi hæ-
reticos re-
sispicentes?

34. Quæres, quis sit modus recipiendi Hæreticos resispicentes? Resp. I. Eos, qui à secta Lutheri, Calvini, vel alia recedere volunt, antequàm ad professionem Fidei, atque ad Sacram Confessionem admittantur, cum primis sufficienter esse instruendos in necessarijs Fidei Catholicæ. Alioquin enim multi fictè accedent ob timorem Magistratûs sæcularis, aliàmve causam, nec diu in Fide Catholica permanebunt, sed facillè in suos errores hæreticos relabentur; unde multa incommoda oriri poterunt. II. Hæreticus resispiciens debet abjurare hæresin suam, prout ordinatur in Jure Canonico, c. *Si qui voluerint.* & c. *Saluberrimum.* l. 9. 7. Et hæc abjuratio communiter fit coram Sacerdote & testibus, faciendo publicam Professionem Fidei, prout præscribitur in Ritualibus Diœcesanis, aliisque Libris de hac materia tractantibus. Tandem III. peractâ istâ Professione Fidei, post præviam sufficientem instructionem perficiendâ, resispiciens ab hæresi admittitur ad Sacramentum Pœnitentiæ, & Communionis.

In praxi
quid dicen-
dum de ab-
solutione
eorum, qui
sunt hæreti-
ci materia-
liter,

35. Porrò si talis reperiat solùm fuisse materialiter hæreticus, aut ex quacunque causa non incurrisse sententiam excommunicationis latam in hæreticos, poterit is absolvi à quolibet Confessario approbato. Siquidem Summus Pontifex ordinariè nullum peccatum sibi reservat, nisi propter annexam excommunicationem sibi reservatam: unde sublatâ istâ excommunicatione, vel ob ignorantiam, aut aliam causam non contractâ, potest quilibet Confessarius ab hæresi quoad culpam absolvere.

(b) Ut di-
stinguitur n. 25.
Aut etiã
formaliter?

In praxi tamen attendere oportet consuetudinem locorum, juxta quam tales etiam materiales hæretici mittuntur ad eos, qui potestatem absolvendi ab hæresi habent. (b) Quòd si verò quis fuerit hæreticus formaliter, neque Confessarius potestatem absolvendi ab excommunicatione propter hæresin contracta habeat, tunc vel mittat pœnitentem ad eum, qui simili potestate pollet, vel ipsemet hanc licentiam per speciales supplices litte-
ra

fas ab Episcopo loci, seu ipsius Vicario Generali obtinere satagat: nam in hisce partibus fermè omnes Episcopi specialem habent facultatem absolvendi ab hæresi, quam etiam aliis Viris qualificatis delegare possunt. (c) Ut dicitur in d. 32

Q U Æ S T I O I V.

De Apostasia, Lectione Librorum prohibitorum, &c Disputatione cum Hæreticis.

36. **C**ONCL. I. *Apostasia à Fide*, est totalis discessio à Fide Christiana. Ita communis. Unde tunc propriè committitur *Apostasia à Fide*, cum quis non tantum in parte susceptam Fidem Christianam deserit, sed in totum; puta deficiendo ad Paganismum, prout fecit Julianus Apostata, vel ad Judaismum. Fatendum tamen, quòd communiter etiam à Fide Catholica transiens ad Hæreticos, dicatur apostatate; sed hæc locutio non est tam propria.

37. Dicitur, *Apostasia à Fide*. Nam præter hanc est adhuc duplex *Apostasia*, videlicet à Religione, & ab Ordine. *Apostasia à Religione*, est criminosa & mortifera recessio ab Instituto Ordinis Religiosi sine animo revertendi. Et rectè apponitur, *criminosa recessio*: nam qui cum licentia Prælati egreditur, v. g. transiens ad arctiorem Religionem, vel ejectus à Religione, aut secundum Canones ad Episcopalem Dignitatem promotus, Apostata non est. Additur etiam, *sine animo revertendi*: nam si quis ad tempus vagaretur sine licentia Prælati, Fugitivus potius censeretur spectato Jure Communi, quàm Apostata; licet juxta particulares quarundam Religionum Constitutiones etiam hi nomine Apostatarum quandoque comprehendantur, eorumque pœnis subjaceant; ut de Ordine FF: Minorum observat Sanctorus de Melfi in *Statuta Generalia*, cap. 2. *Statuto 62*. Huc reducitur *Apostasia à Conventu*, vel *Conventu*, vel *habitum*; & fit, quando aliquis Religiosus sine licentia Prælati recedit à Conventu, vel omninò habitum Regularem dimittit.

38. *Apostasia ab Ordine* dicitur, cum quis in sacris Ordinibus constitutus, puta Subdiaconus, Diaconus, vel Sacerdos, ad statum ab Ordine, conjugij, vel laicalis conversationis, dimisso habitu Clericali, propriâ temeritate se transfert. Pœnæ talium Apostatarum

ff

præ-

præter peccatum mortale, quod incurrunt, plures sunt in Jure Canonico statutæ, de quibus alij.

Lectio librorum perverforum, præsertim hæreticorum, rectè prohibita.

39. CONCL. II. Lectio Librorum perverforum, præsertim hæreticorum, quando ex ea aliquod morale periculum subversionis imminet, est indubiè Jure Divino naturali prohibita: hinc quia ejusmodi periculum frequenter imminet, absolute loquendo, rectè S. Mater Ecclesia lectionem Librorum perverforum, præsertim hæreticorum, prohibuit. Nam, ut dicitur 2. Timoth. cap. 2. *Sermo eorum ut cancer serpit*: unde est meritò vitandus, atque per modum justæ cautelæ piè admodum Ecclesia Catholica Fideles ab hujusmodi venenosis scriptis avertit.

Duplex circa eam prohibitio Ecclesiæ, una contenta in Bulla Cœnæ; altera in Bulla Cœnæ;

40. CONCL. III. Circa Lectionem librorum prohibitorum duplex defactò est consideranda prohibitio Ecclesiæ. Una est contenta in Bulla Cœnæ Domini, in qua excommunicantur, excommunicatione Papæ reservatâ, Hæreticorum libros hæresin continentem, vel de Religione tractantes, sine autoritate Sedis Apostolicæ scienter legentes, retinentes, imprimentes, vel quomodolibet defendentes.

Sed excusat parvitas materiæ, & quæ talis sit

41. Cæterùm hoc intelligendum est, nisi excuset parvitas materiæ; ut est una pagina, etiam libri in folio impressi. Pirhing *tit. de Hæreticis, num. 20.* citans alios. Imò plures Doctores censent, dictam excommunicationem non incurri ab eo, qui secluso alio subversionis periculo legit Epistolam, Concionem, aliamve brevem scripturam, etiam impressam, alicujus hæretici, atque hæresin continentem: quia verba Bullæ Cœnæ in rigore intellecta loquuntur de libris; prædictæ autem scripturæ non censentur vulgariter nomine libri, prout observat Herincx *disp. 9. de Fide, quest. 8. num. 86.* & Sanchez *lib. 2. in Decalog. cap. 10. n. 29.* Ideoque Catholici his in locis non faciunt sibi scrupulum, si secluso alio periculo legant Epistolam, vel Concionem quandam hæreticam, quam interdum ab amicis hæreticis accipiunt: quamvis, quia facile venenum latentis hæresis potest inficere corda incauta, Parochis & Confessarijs meritò sit invigilandum, ut talia evitentur.

Altera in Indice librorum prohibitorum.

42. Altera Ecclesiæ prohibitio circa Lectionem librorum, ob errores vel errorum suspicionem prohibitorum, continetur in Indice Librorum prohibitorum, qui jussu S. Concilij Tridentini, & autoritate SS. Pontificum editus est, & continet plures regulas. Et quidem virtute dicti Indicis Librorum prohibitorum, ubi is receptus est, incurrunt excommunicationem, non tamen refer-

reservatam Papæ, qui legunt libros ob errores vel errorum suspicionem prohibitos. Dicitur, *ubi is receptus est*: nam Indicem librorum prohibitorum quoad secundam Classẽ non esse in Germania receptum, asserunt multi Authores, ac præsertim Layman *lib. 2. tract. 1. cap. 15. n. 8.*

43. CONCL. IV. Etsi licitum sit Viris doctis, & quandoque necessarium, justam ob causam de rebus Fidei cum Infidelibus disputare, id tamen non nisi debitis cum circumstantiis est faciendum. Ita communis. Et quidem prima pars patet exemplo Christi, qui disputavit cum Pharisæis, *Joan. cap. 8.* & alibi. Similiter S. Stephanus disputasse legitur cum Judæis, *Actor. 6.* Paulus cum Judæis & Græcis, *Actor. 9.* quod ipsum SS. Patres contra Hæreticos sæpius fecisse dignoscuntur. Altera verò pars probatur inductione: inprimis enim ad id ex parte disputantis requiritur congrua scientia; quia viris indoctis de Fide disputare non licet, ob periculum multos errores proferendi, cum jactura & dedecore Fidei Catholicæ, atque scandalo audientium.

Disputare de rebus Fidei, quando licitum?

44. Secundò requiritur ex parte disputantis, ne eidem sit inhihita disputatio lege aliquâ positivâ humanâ. Sic quippe in Jure Canonico, *cap. 2. de Heret. in 6.* sub pœna excommunicationis ferendæ sententiæ, prohibetur laicis, *publicè vel privatim de Fide Catholica disputare.* Notat tamen Herincx *disp. 9. de Fide, quest. 3. num. 34.* post Coninch, & alios, præmissam legem seu prohibitionem vel non esse usu receptam, vel usu contrario abrogatam in terris, in quibus Hæretici cum Catholicis permixti vivunt: quia passim ibidem cum hæreticis in privatis colloquijs disputant laici, & sæpè id necessarium est pro avertendo pusillorum scandalo, præsertim ubi propter persecutiones hæreticorum Clerici non tolerantur.

Laicis prohibetur esse disputare

45. Tertiò requiritur finis honestus, videlicet defensio veræ Fidei, errorum confutatio confirmatio Fidelium, Infidelium conversio, aut infirmorum confortatio. Item, ut ex tali disputatione sperare liceat utilitatem quandam & fructum: sive in eo, cum quo fit disputatio, sive in audientibus: alioquin enim disputatio foret inutilis, aut ob prævum finem penitus illicita.

Tertiam Requisitam &c.

46. Quæres, an liceat Catholicis comitari funera Hæreticorum ad sepulturam? Resp. hic opus esse distinctione. Et quidem in locis, ubi prohibitum est Catholicis conversari cum Hæreticis sub pœna excommunicationis, palàm est, non licere eorum funera comitari: alioquin enim quis ageret contra justam,

Catholicis an liceat comitari funera hæreticorum?

gravémque prohibitionem. Econtrà verò in illis locis, ubi Catholici promiscuè vivunt cum Hæreticis, & quotidie sine alia prohibitione cum eisdem conversantur, licitum est Catholicis comitari funera Hæreticorum, si præcisè spectetur sepultura. Ratio est: tum quia hic cessat omne scandalum, simulque nulla est prohibitio in contrarium, uti supponitur. Tum quia sepelire mortuos, secundùm se est opus bonum Misericordiæ corporalis. Tum tandem, ut norat Layman *lib. 1. traët. 5. part. 2. cap. 4. circa finem*, talis comitatus, cognationis vel necessitudinis gratiæ præstitus, potiùs spectat ad communionem politicam, non autem est approbatio hæresis.

DISTINCTIO V.

De Spe, atque oppositis Vitij.

QUÆSTIO I.

De Spe Theologica, ejùsque obligatione.

Spei varia
acceptio:
nes,

I. **O** Missis alijs Spei acceptionibus, huc minùs attinentibus, Spei nomen aliquando sumitur pro ipsa re sperata, juxta illud D. Apostoli ad Titum 2. *Expectantes beatam spem*. Quandoque pro aliquo, in quo speratur, seu spes nostra ponitur, prout accipitur Psalm. 90. *Tues Domine spes mea*. Magis tamen ad propositum, sumitur Spes pro habitu, vel actu quodam voluntatis, expectantis bonum futurum, arduum item ac difficile. Quòd si bonum illud sit naturale, ita ut viribus naturæ acquiri possit, erit spes humana: si verò supernaturale, ut bonum gratiæ & gloriæ cælestis, ad quod consequendum opus est auxilio Dei, dicitur Spes Theologica seu Divina. Et de hac loquendo sit

Spe Theo-
logica, quid?

2. CONCL. I. *Spes Theologica* est virtus divinitùs infusa, qua desideramus consequi Bonum infinitum, ex gratia & meritis in patria adipiscendum. Ita desumitur ex Doctore nostro 3. *dist. 26. q. un.* Nec in re differt ab illa vulgata definitione, qua dicitur: *Spes est virtus divinitùs infusa, per quam certa cum fiducia nostræ salutis, & æternæ vitæ bona expectantur*: nam nostræ salutis, & æternæ vitæ bona, primario & principaliter consistunt in consecutio-